

Adviseurs staan in de rij bij SPF-bedrijven

Werken aan een betere gezondheidsstatus is een hot item in de varkenshouderij. Niet alleen voor ondernemers maar ook voor hun adviseurs. Het werken naar een SPF-status vergt niet alleen veel begeleiding, maar bovendien begeleiding vanuit verschillende disciplines. Zo blijkt uit een inventarisatie door V-focus. Adviesbedrijven met kennis van zaken en bereidheid tot samenwerking spinnen er garen bij.

ing. Berrie Klein Swormink

Naar schatting werken enkele honderden varkensbedrijven in Nederland actief aan het verbeteren van hun gezondheidsstatus. Het op den duur vrij worden van bepaalde kiemen en het daarmee behalen van een zogenoemde SPF-status (specific pathogen free) is vaak het doel. Sinds enige jaren staat in de varkenshouderij het verbeteren van de gezondheidsstatus volop in de belangstelling. “De grote aandacht voor het uitbannen van ziektes is de grootste omwenteling die de varkenshouderij in Nederland sinds 1997 heeft meegeemaakt”, stelt Annemarie Dirkzwager, dierenarts bij GD in Deventer. “En eigenlijk is dat best

opmerkelijk te noemen omdat er niet echt sprake is van nieuwe veterinaire inzichten. De principes die we nu hanteren om ziektes te weren van bedrijven en te voorkomen dat ziekteverwekkers zich binnen bedrijven verspreiden, zijn niet anders dan 30 jaar geleden.” Een echte verklaring voor de toegenomen aandacht voor diergezondheid in de varkenshouderij heeft Dirkzwager niet. “Mogelijk speelt een rol dat de huidige generatie varkenshouders er veel meer voor open staat, en inziet dat een verbetering van diergezondheid een opbrengstenpost is in plaats van een kostenpost. Wellicht heeft ook het pessimisme over dierziektenbestrijding dat na de varkenspest ontstond, plaats gemaakt voor

GD en gezondheidsmanagement

GD in Deventer timmert flink aan de weg met het begeleiden van varkenshouders die met hun bedrijf naar een hoge gezondheidsstatus willen. GD voert onder meer het programma ‘Gezondheidslift’ uit met de fokbedrijven van fokkerijorganisatie Topigs. Vermeerdereaars tonen ook veel belangstelling voor een soortgelijke werkwijze. GD komt daarom binnenkort met een vergelijkbaar programma voor vermeerdereaars. GD legt in overleg met de varkenshouder de basis voor het optimaliseren van de werkwijze en zonodig ook de bedrijfsopzet. Specialistische kennis over ziektekiemen en bedrijfshygiëne is ruim voorradig. Met deze kennis, gekoppeld aan de kennis over de interpretatie van laboratoriumtesten onderscheidt GD zich in de markt. Binnen de afdeling varkens van GD besteden vier tot vijf mensen veel tijd aan gezondheidsmanagement op varkensbedrijven.

Sterksel is kennisbron

Het Praktijkcentrum voor de varkenshouderij in Sterksel begeleidt geen individuele varkensbedrijven. Wel is Praktijkcentrum Sterksel een inspirator en kennisbron voor varkenshouders die met gezondheidsmanagement aan de slag willen op hun bedrijven. De bedrijfsleiding van ‘Sterksel’ heeft op het eigen varkensbedrijf positieve ervaringen opgedaan met het systematisch verhogen van de gezondheidsstatus door veel aandacht te schenken aan de externe en interne biosecurity. Vanwege de ervaringen op het eigen bedrijf beschikken de medewerkers van het praktijkcentrum over veel inzicht in de praktische haalbaarheid van managementmaatregelen, en het effect daarvan op technische resultaten en rendement. Praktijkcentrum Sterksel verspreidt de kennis hierover onder meer door het verzorgen van inleidingen en excursies.

Cehave Landbouwbelang

Voerleverancier Cehave Landbouwbelang besteedt vijf fte’s (fulltime-equivalents) aan het begeleiden van (aankomende) SPF-bedrijven. Ze helpen varkenshouders bij het opstellen van protocollen die de ondernemers gaan hanteren bij het verbeteren van het gezondheidsmanagement op hun bedrijven. Ook krijgen de varkenshouders adviezen over bedrijfsvoering, en inrichting van gebouwen en bedrijf. Gemiddeld krijgt een (aankomende) SPF-varkenshouder jaarlijks 50 uur begeleiding van zijn Cehave-adviseur. De adviseurs van Cehave Landbouwbelang waken er voor om op de stoel van de dierenarts te gaan zitten. Met het monitoren van de gezondheids-situatie op een bedrijf bemoeien ze zich niet. Wel houden ze via het bespreken van de technische resultaten de vinger aan de pols.

optimisme. Daarnaast bewijzen collega-varkenshouders dat het goed mogelijk is om een bedrijf vrij te maken en te houden van ziektekiemen”, speculeert Dirkzwager. Wat de redenen ook mogen zijn, feit is dat steeds meer varkenshouders serieus werk maken van gezondheid op hun bedrijf. “Het moet allereerst goed tussen de oren van de varkenshouder zitten”, zegt Ben van Raaij, manager varkenshouderij bij voerleverancier Agrifirm in Meppel. “Om die reden bouwen we soms ook

een periode van ‘droog oefenen’ in om varkenshouders te laten wennen aan een compleet andere manier van werken.” Van Raaij constateert dat het doorgaans vooral grotere bedrijven zijn, die kiezen voor een strategie om SPF-bedrijf te worden. “Vaak zijn het bedrijven met personeel. Ook medewerkers moeten er volledig achter staan om succesvol te kunnen werken aan een hogere gezondheidsstatus.”

VEEL ADVIES

Varkensveehouders die werken aan een hogere gezondheidsstatus consumeren veel begeleidingsuren.

Foto: Marcel Bekken

De Overlaet begon in Oost-Duitsland

Diergeneeskundig Centrum De Overlaet in Oss is één van de dierenartsenpraktijken in Nederland die zich heeft toegelegd op de begeleiding van (aankomende) SPF-bedrijven. De Overlaet begon daar al mee in 1998. Dat was op varkensbedrijven in Oost-Duitsland. Sinds 2001 passen de varkensdierenartsen van De Overlaet dezelfde werkwijze ook toe in Nederland. Samenwerken met voervoorlichter en fokkerijgroeperingen gebeurt veel, maar de dierenartsen van De Overlaet beperken zich niet tot veterinaire adviezen. Omdat huisvesting en omgeving heel belangrijk zijn op SPF-bedrijven besteden ze daar ook veel aandacht aan.

Agrifirm zet het ‘tussen de oren’

Voerleverancier Agrifirm doet er veel aan om klanten in de varkenshouderij duidelijk te maken dat het heel interessant kan zijn om de complete bedrijfsvoering ondersteunend te maken aan gezondheidsmanagement. Al drie jaar lang komt het onderwerp gezondheidsmanagement uitgebreid ter sprake tijdens sectorbijeenkomsten die Agrifirm organiseert voor varkenshouders. Dit heeft ertoe geleid dat Agrifirm inmiddels enige tientallen zeugenhouders intensief begeleidt bij het werken aan een hogere gezondheidsstatus. De coöperatieve voerleverancier werkt graag samen met andere adviseurs op het boeren erf. Uitgangspunt voor Agrifirm is een maximaal resultaat voor de varkenshouder.

Adviseurs

De groeiende aandacht voor gezonde varkens, betekent niet alleen een kwaliteitsslag voor individuele bedrijven en de gehele sector, het levert ook veel werk op voor adviseurs. Adviesbedrijven in de varkenshouderij verdringen zich om varkenshouders bij te staan die willen werken aan een hogere gezondheidsstatus. Begeleiden van SPF-bedrijven levert niet alleen omzet op, maar betekent ook het opbouwen van relaties met bedrijven die doorgaans een voorloperrol vervullen in de sector. Dat is goed voor de positie van een adviesbedrijf in de markt en draagt bovendien bij aan het vergaren van kennis en ervaring die de komende jaren goed benut kan worden voor het begeleiden van 'volgers' die op hun bedrijven ook met diergezondheid aan de slag zullen gaan. De redactie van V-focus heeft geprobeerd inzicht te krijgen in de manier waarop varkenshouders met een (toekomstig) SPF-bedrijf zich doorgaans laten adviseren door vragen te stellen aan adviesbedrijven die op het SPF-front actief zijn. De weerslag van de antwoorden van deze adviseurs staat in de tabel. Ook komen enkele adviesbedrijven in kaderstukjes aan het woord.

Veel begeleiding nodig

Uit de inventarisatie blijkt onder meer dat varkenshouders die werken aan een hogere gezondheidsstatus veel begeleidingsuren consumeren. Dit kan oplopen tot meer dan 100 uur per bedrijf. Ook komt naar voren dat deze varkenshouders vrijwel in alle gevallen gebruik maken van meer adviseurs. "Dat is ook nodig", vindt Mart Smolders, bedrijfsleider van Praktijkcentrum Sterksel. "Om succesvol te kunnen werken aan het verbeteren van de gezondheidsstatus heeft een varkenshouder begeleiding vanuit verschillende disciplines nodig. De belangrijkste disciplines zijn ondersteuning en monitoring bij het basismanagement, veterinaire aspecten, hygiëne en voeding." Smolders constateert dat varkenshouders die werken aan een hoge gezondheidsstatus veelal ondernemers zijn die zelf al een hoog kennisniveau hebben. "De rol van de diverse begeleiders is dan ook niet enkel gericht op kennis-input maar wel op het wegnemen van de blinde vlekken die iedere ondernemer heeft." Smolders stelt vast dat SPF-varkenshouders vooral een begeleider nodig hebben die hen zo nu en dan een spiegel voorhoudt. "Te veel varkenshouders hebben nog last van lange tenen. Die moeten er af." Zo'n adviseur moet dan ook vooral visie hebben, vasthoudend zijn en het lef hebben om genoemde spiegel voor te houden bij de varkenshouder. Ook al is dit soms confronterend.

Voervoorlichter en dierenarts

In de praktijk zijn er dus meerdere adviseurs

Tabel 1

Aanbod in begeleiding aan varkenshouders die werken aan een hogere diergezondheidsstatus op hun bedrijf

Categorie adviseur ¹⁾	Dierenartsenpraktijk	Voerleverancier	Overig
Begeleidingsuren per SPF-bedrijf per jaar (uren)	55	50	20
Adviseurs binnen adviesbedrijf gespecialiseerd in begeleiden van SPF-bedrijven	2	6	4
Jaren ervaring per adviseur	1 tot 8	1 tot 3	1 tot 13
Inhoud begeleiding:			
• Protocollen opstellen	Ja	Ja	Ja
• Advisering over bedrijfsvoering en werkwijze	Ja	Ja	Ja
• Advisering over gebouwen en inrichting	Ja	Ja	Ja
• Overige activiteiten inleidingen	Ja	Ja	Ja
• Brochures, artikelen	Ja	Ja	Ja
• Eigen onderzoek	Nee	Ja	Ja
• Zelf regelmatig controleren gezondheidstatus	Ja	Nee	Ja

¹⁾ Aanbieders die de begeleiding van/naar SPF in hun dienstenpakket hebben

Bron: Inventarisatie V-focus

naast elkaar aan het werk om varkenshouders te ondersteunen in het werken aan een hoge gezondheidsstatus. Vaak spelen een voorlichter van de voerleverancier en de dierenarts van het bedrijf hierbij een hoofdrol. Bij de grote voerleveranciers en dierenartsenpraktijken heeft een aantal mensen zich gespecialiseerd in de SPF-begeleiding. Varkenshouders met een kleinere voerleverancier of een dierenartsenpraktijk zonder gespecialiseerde SPF-begeleiders maken soms andere keuzes. Zij maken bijvoorbeeld gebruik van de diensten van adviesbedrijven die zich hebben toegelegd op gezondheidsbegeleiding. Een aantal dierenartsen met een eigen consultancy-bureau profileert zich hiermee in de markt. Ook GD in Deventer heeft dierenartsen en zoötechnisch medewerkers op de weg die gespecialiseerd zijn in SPF-begeleiding. Daarnaast zijn er diverse andere bedrijven die een graantje meepikken van de gezondheidsslag in de varkenshouderij. Zo heeft bijvoorbeeld Schippers-Bladel een hygiënespecialist in dienst waar varkenshouders een beroep op kunnen doen om op hun bedrijf een hygiënecheck te laten uitvoeren. De adviseurs van divers pluimage lijken elkaar goed te verdragen. "We hebben allemaal onze eigen rol", zegt Van Raaij van Agrifirm. "Al verschilt de begeleiding soms wel wat van bedrijf tot bedrijf. Dat heeft te maken met wie voor de varkenshouder het eerste aanspreekpunt is bij de SPF-begeleiding. Soms is dat GD, soms de dierenarts van de varkenshouder en soms zijn wij dat", aldus Van Raaij.